

השלושה עשר בסדרת הדינים וחשבונות של מבקר המדינה משקף, באור הביקורת, מינהל ממשלתי, אשר סיגל לעצמו בדרך כלל דפוסים של שלטון מבוגר לכל דבר. לכן ראוי מינהל זה להימדד באמת המידה של רמת תקינות גבוהה, והציבור הישראלי אף לא ישלים עם הנהגת אמת מידה אחרת. נקיטת סטנדרד כזה יש בה ביטוי לרב שנעשה. היא גם מבליטה את אשר עדיין חסר ואשר שוב השתבש; ובזאת תרומת הביקורת לביצור ההשגים, אשר בלעדיו נתונים הם בסכנה. הנוטע גן יפה, לא די בכך שהכשיר פעם אחת את הקרקע לנטיעותיו. עליו לשים לב לגידולי בר ולעקור אותם. ואל יתנחם בזה, כי מעטים הם והנטיעות מרובות, שמא תחלש שקידתו וסוף המזיקים להתרבות.

כשם שהביקורת חייבת להעמיק, כן עליה להתמיד. הנכוונות להתמדה מוצאת בדין וחשבון זה ביטוי נוסף, כי בפרקים על כל משרד ממשלתי ומוסד מדינה נמסרים הפעם, בסעיף נפרד, הממצאים בדבר תיקון ליקויים שהועלו לפני כן. המגמה היא לא להצטמצם בהגשת תוצאות הביקורת של שנה יחידה, אלא להראותן כחלק ממשימה רב-שנתית. תוך כך תשתקף נאמנה גם מידת הערנות וההצלחה של הממונים על המינהל בתיקון הליקויים.

בכל המדינות תפקידם הראשי של מוסדות הביקורת הוא לעמוד על תקינותו של המינהל. על מבקר המדינה בישראל, כמו על עמיתיו במספר ארצות אחרות, מוטל לבדוק גם את יעילותן של הפעולות. היעילות נבחנת בדרכים שונות לפי צורכי העניין: לרוב תספיק בדיקת ארגון העבודה ושיטותיה, אולם לפעמים דרוש להגיע עד לניתוח תוצאותיהן ומשמעותן הכלכלית של פעולות היחידות המבוקרות, בכדי להעריך נכונה את היעילות המינהלית, בה הן נעשות. ויש גם, שהיעילות נבחנת בטיב השירות הניתן לאזרח; חשיבות בחינה זו אף הולכת וגדלה, ככל אשר חיי החברה נעשים משולבים יותר, וגדל חלקם של השירותים הממלכתיים בצריכת היחיד ובצריכה הלאומית הכוללת.

חלק חשוב מעבודת הביקורת — זו הנוגעת לרשויות המקומיות ולאיגודים המבוקרים — משתקף רק במעט בדין וחשבון השנתי. אולם גם לדינים וחשבונות הנפרדים, הנמסרים עליהם במשך השנה, יש הד חזק למדי בשנים האחרונות. תוצאה חיובית חשובה מהתעניינות זו היא, כי בעקבותיה גדלה תשומת הלב לא רק לליקויים אלא גם לתיקונם. בנוגע לרשויות המקומיות מתחזקת הודות לזאת גם תודעת הבעיות הכלליות, אשר בהן מתלבט השלטון המקומי. ביקורת המדינה תמשיך להתייחס בערנות לממצאים הנובעים מקשייהן המיוחדים של הרשויות המקומיות, ובהבנה למאמצים הנעשים להתגבר עליהם.

י. א. י.

מבקר המדינה